

K Z O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, kwiecień 2012

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/51/2012

POLACY O SKALI UBÓSTWA

W KRAJU

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
11 stycznia 2012 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Kryzys finansowy, który rozpoczął się w 2008 roku, doprowadził do wzrostu liczby ludzi biednych na świecie¹. W Polsce jego skutki były dużo słabiej odczuwalne.

Według GUS, w 2010 roku 17% Polaków żyło poniżej progu ubóstwa relatywnego, a prawie 6% doświadczało ubóstwa skrajnego, czyli nie było w stanie zaspokoić swoich najbardziej podstawowych potrzeb, a więc znajdowało się w sytuacji, która „prowadzi do biologicznego wyniszczenia”². W latach 2005–2010 odsetek Polaków żyjących w skrajnym ubóstwie zmniejszył się niemal o połowę, przy czym od roku 2008 nie ulegał większym zmianom. Natomiast liczba Polaków doświadczających ubóstwa relatywnego pozostawała na zbliżonym poziomie od 2006 roku.

W związku z pogarszającymi się nastrojami społecznymi, w szczególności ze wzrostem pesymizmu w prognozach na najbliższy rok³, w marcowym badaniu⁴ ponownie zajęliśmy się problematyką postrzegania biedy. Skupiliśmy się przede wszystkim na subiektywnych definicjach ubóstwa i ocenie skali tego problemu w naszym kraju. Należy podkreślić, że dane sondażowe nie są porównywalne z wyliczonymi na podstawie dochodów wskaźnikami GUS. Istnieje jednak wiele definicji biedy. Nasze badanie odwołuje się do miar subiektywnych i pokazuje, jak Polacy postrzegają skalę tego problemu.

O zasięg ubóstwa pytaliśmy ostatnio w 2007 roku, tj. w okresie, kiedy już wyraźnie lepsze niż wcześniej były oceny warunków materialnych i poziomu życia badanych. Także liczba respondentów przekonanych, że ich sytuacja będzie się poprawiać, zdecydowanie przeważała wówczas nad liczbą tych, którzy obawiali się jej pogorszenia. Przekładało się to

¹ A. McCord, *The impact of the global financial crisis on social protection in developing countries*, „International Social Security Review”, vol. 63, nr 2, 2010.

² GUS: Ubóstwo w Polsce w 2010 r., materiał na konferencję prasową w dniu 26 lipca 2011 roku.

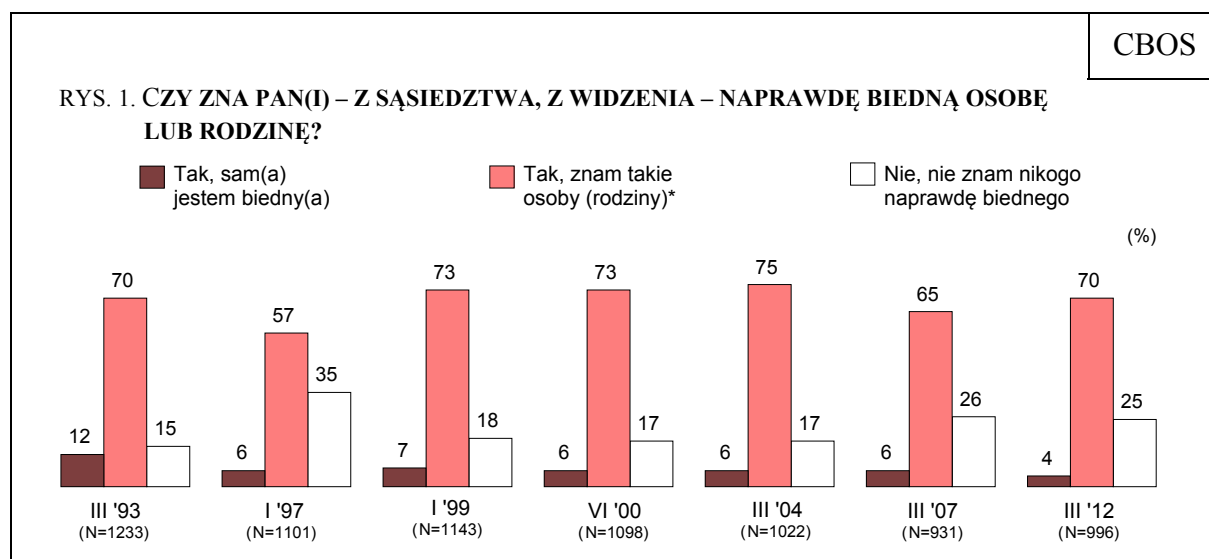
³ Zob. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w marcu”, marzec 2012 (oprac. R. Boguszewski).

⁴ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (262) przeprowadzono w dniach 8 – 14 marca 2012 roku na liczącej 1015 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

na postrzeganie zasięgu biedy, który według badanych się zmniejszył. W ostatnich miesiącach oceny warunków materialnych gospodarstw domowych respondentów nadal pozostają dobre, ale pogorszyły się prognozy poziomu życia na najbliższy rok. Czy wpłynęło to na opinie o skali ubóstwa w Polsce?

POSTRZEGANIE ROZMIARÓW BIEDY W POLSCE

Jedna czwarta Polaków (25%) deklaruje, że nie zna nikogo naprawdę biednego. Ponad dwie trzecie (70%) zna takie osoby z sąsiedztwa bądź z widzenia, a czterech na stu (4%) określa siebie jako osoby biedne. W porównaniu z rokiem 2007 nie nastąpiły większe zmiany w tym zakresie. Należy jednak podkreślić, że wówczas odnotowaliśmy znaczącą poprawę, która wskazywała – przynajmniej w subiektywnym odczuciu Polaków – na zmniejszanie się skali ubóstwa. W latach 2004–2007 zmalął odsetek respondentów deklarujących, że znają naprawdę biedne osoby lub rodziny (o 10 punktów), a zwiększył się odsetek tych, którzy nie stykali się z takimi ludźmi (o 9 punktów).

* Są to połączone kategorie odpowiedzi: „Tak, znam kilka takich osób (rodzin)” oraz „Tak, znam jedną lub dwie takie osoby (rodziny)”
Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

Interesowało nas także, ilu biednych, zdaniem ankietowanych, przypada na stu mieszkańców Polski. Jedna piąta badanych (22%) jest przekonana, że nie więcej niż 10% społeczeństwa żyje w biedzie. Trochę mniejsza grupa (18%) uważa, że ludzi biednych w Polsce jest od 11% do 25% ogółu. Co trzeci (31%) sądzi, że naprawdę biedni stanowią od jednej czwartej do połowy społeczeństwa, a co dziesiąty (10%) – że ponad połowę.

Według ankietowanych na stu mieszkańców Polski przypada średnio 30 osób biednych. Im niższe wykształcenie i miesięczne dochody *per capita*, tym wyższe są szacunki dotyczące skali biedy w naszym kraju (zob. tabele aneksowe).

Tabela 1

Czy dużo jest dziś w naszym kraju ludzi naprawdę biednych?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	III '93	I '97	I '99	VI '00	III '04	III '07	III '12
	w procentach						
10% i mniej ogółu społeczeństwa	18	37	26	15	15	18	22
Od 11% do 25% ogółu społeczeństwa	14	16	14	16	17	18	18
Od 26% do 50% ogółu społeczeństwa	37	28	36	40	43	35	31
Od 51% do 75% ogółu społeczeństwa	19	5	10	17	15	9	8
Powyżej 75% ogółu społeczeństwa	9	2	4	7	7	3	2
Trudno powiedzieć	3	12	10	5	4	17	19

Od roku 2007 zdecydowanie pogorszyły się przewidywania dotyczące zasięgu ubóstwa w naszym kraju. Wzrosła liczba Polaków (z 50% do 75%) uważających, że w najbliższych latach ludzi biednych będzie w Polsce więcej, zmalała zaś (z 25% do 15%) liczba tych, którzy są zdania, że będzie ich tyle samo. Obecnie jedynie co siedemnasty respondent (6%, w 2007 roku – 16%) ma nadzieję, że ludzi naprawdę biednych będzie w naszym kraju mniej.

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku lat ludzi naprawdę biednych będzie w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	I '97	I '99	VI '00	III '04	III '07	III '12
	w procentach					
- znacznie więcej niż obecnie	27	35	47	31	15	33
- nieco więcej	38	41	34	39	35	42
- tyle samo	16	10	9	13	25	15
- nieco mniej	9	6	5	9	14	5
- znacznie mniej niż obecnie	1	1	1	0	2	1
Trudno powiedzieć	9	7	4	7	9	4

Sytuacja materialna badanych rzutuje na ich ocenę kierunku zmian w tym zakresie. Ci, którzy deklarują, że w ich rodzinach dochód na osobę nie przekracza 750 zł miesięcznie, znacznie częściej niż pozostali spodziewają się wzrostu liczby biednych w Polsce. Ankietowani o najwyższych dochodach *per capita* dużo rzadziej wyrażają takie obawy (zob. tabele aneksowe).

FINANSOWY PRÓG BIEDY

Jak Polacy definiują biedę, co uznają za pewien minimalny standard życia, poniżej którego zaliczają kogoś do biednych? Co piąty respondent (20%) uważa, że dochody poniżej 500 zł miesięcznie na osobę w rodzinie świadczą o biedzie. Prawie tyle samo (19%) sądzi, że bieda zaczyna się od dochodu 500–599 zł *per capita*, co siódmy (15%) określa próg biedy na 600–799 zł, a co dziewiąty (11%) – na 800–999 zł. Co szósty ankietowany (16%) uważa, że osoby, w rodzinach których dochód *per capita* wynosi 1000–1099 zł, można zaliczyć do biednych, a co czternasty (7%) określiliby tak nawet rodziny o wyższych dochodach na osobę.

		CBOS
Jak Pan(i) sądzi, poniżej jakiego dochodu zaczyna się już bieda? Chodzi nam o wysokość dochodu netto na jedną osobę w rodzinie		
Poniżej 200 zł		1%
200 - 299 zł		3%
300 - 399 zł		7%
400 - 499 zł		9%
500 - 599 zł		19%
600 - 699 zł		8%
700 - 799 zł		7%
800 - 899 zł		8%
900 - 999 zł		3%
1000 - 1099 zł		16%
1100 - 1499 zł		3%
Powyżej 1500 zł		4%
Trudno powiedzieć		12%

Polacy są zdania, że miesięczne dochody w wysokości średnio 695 zł na osobę w rodzinie wyznaczają granicę ubóstwa. Stanowi to około 20% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w 2011 roku. Stosunek określanego przez badanych progu biedy do przeciętnego wynagrodzenia właściwie nie zmienia się od 2000 roku. Oznacza to, że w miarę, jak rosną zarobki, przesuwa się także ta subiektywna granica ubóstwa.

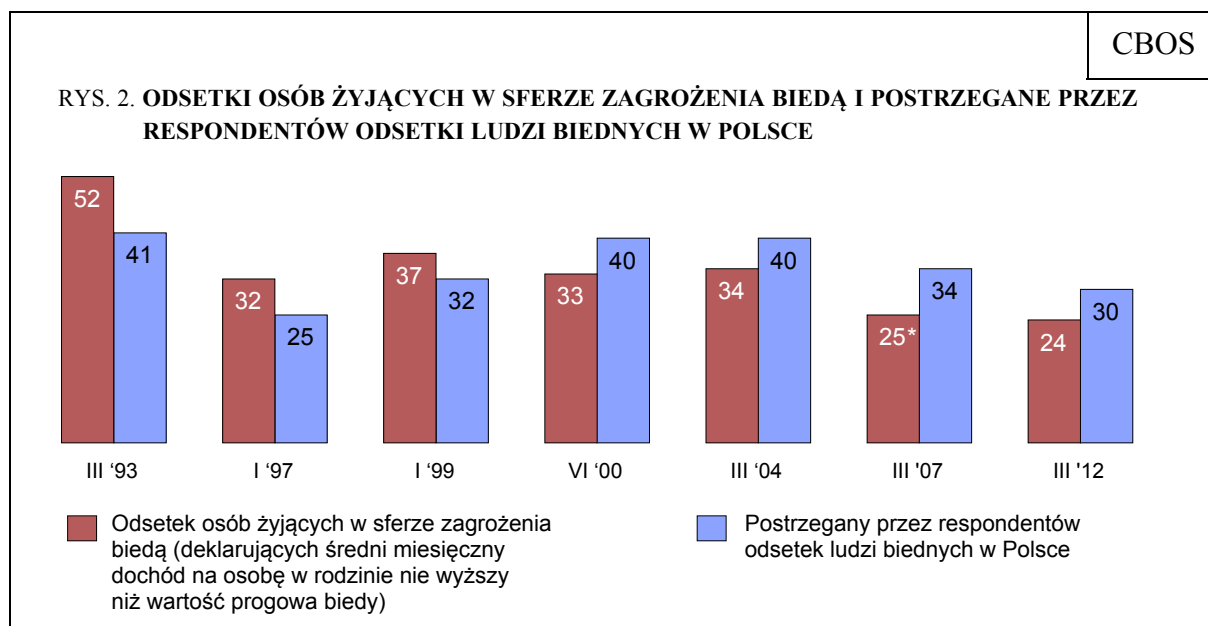
Od roku 2007 bezwzględna wartość progu biedy wzrosła niemal o 200 zł. Tymczasem kryterium dochodowe kwalifikujące do uzyskania państwowego wsparcia, czyli tzw. ustawowy próg biedy, nie zmieniło się od 2006 roku. Nadal utrzymuje się na poziomie 477 zł dla osób samotnych i 351 zł na osobę w rodzinie. Zdecydowana większość Polaków sądzi

jednak, że granicę ubóstwa wyznaczają dochody wyższe niż 351 zł *per capita*. Być może zatem znaczna część osób uważanych przez respondentów za biedne jest wykluczona z pomocy państwa.

Tabela 3

Jak Pan(i) sądzi, poniżej jakiego dochodu zaczyna się już bieda? Chodzi o wysokość dochodu na osobę w rodzinie	III '93	I '97	I '99	VI '00	III '04	III '07	III '12
Średnie wartości finansowego progu biedy	107 zł	255 zł	325 zł	378 zł	435 zł	498 zł	695 zł
Średnia wartość finansowego progu biedy jako odsetek przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z roku poprzedzającego badanie	36,5%	29,2%	26,2%	22,2%	19,8%	20,1%	20,4%

Porównanie deklarowanych zarobków badanych do średniego dochodu uznanego za próg biedy wskazuje, że prawie jedna czwarta (24%) żyje poniżej tej subiektywnej granicy ubóstwa. Oznacza to, że dochody *per capita* w ich rodzinach nie przekraczają 695 zł⁵. Jednak tylko 4% ankietowanych określiło siebie jako osobę biedną. Różnice te mogą wynikać zarówno z braku danych dotyczących dochodów, jak i niechęci samych badanych do zaliczania siebie do tej kategorii. Mimo że tak niewiele osób stwierdziło, że sami doświadczają biedy, to zauważają ją wokół siebie i szacują, że prawie jedna trzecia Polaków (30%) żyje w ubóstwie.

⁵ Odsetek obliczony dla ankietowanych, którzy zadeklarowali wysokość dochodów w gospodarstwie domowym (w 2012 roku N=586). Szacunki te należy traktować bardzo ostrożnie, ponieważ aż 42% badanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o wysokość dochodów.

Oprócz podawania wysokości dochodów wyznaczających finansowy próg biedy respondenci wskazywali sytuacje, które – ich zdaniem – świadczą o ubóstwie, oraz określali, brak jakich dóbr wyznacza granicę biedy. Dla niemal wszystkich badanych o biedzie świadczy przede wszystkim niemożność zaspokojenia najbardziej podstawowych potrzeb – żywieniowych (97%) oraz związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, generujących bieżące rachunki (m.in. za prąd, gaz, światło, opłaty mieszkaniowe – 95%). Dla zdecydowanej większości ankietowanych osoba uboga to ktoś, kto nie ma gdzie mieszkać (80%) i nie ma pracy (77%). Niemal dwóm trzecim Polaków z biedą kojarzą się: brak środków na spłatę długów (64%), problemy z pokrywaniem nieoczekiwanych wydatków (62%) oraz brak pieniędzy na zakup nowych ubrań, zmuszający do kupowania w sklepach z używaną odzieżą (61%). Około połowy badanych za osobę biedną uważa kogoś, kto nie ma oszczędności (52%) i kogo nie stać na remont lub wymianę starych sprzętów na nowe (50%). Natomiast co trzeci (35%) określiłby tak również osobę, która nie może sobie pozwolić na wyjazd wakacyjny przynajmniej raz w roku.

Ankietowani spontanicznie dodawali (zapytani, czy ich zdaniem coś jeszcze świadczy o biedzie), że osobami ubogimi są dla nich także niepełnosprawni lub chorzy oraz wskazywali na różne przyczyny biedy (m.in. niezaradność życiową, lenistwo, brak wykształcenia, pomocy państwa). Poza tym bardzo często jako świadczące o ubóstwie wymieniali brak pieniędzy na leczenie i leki, a do ubogich zaliczali tych, którym brakowało środków na zaspokojenie wszystkich potrzeb swoich dzieci, osoby zaniedbane, brudne i żebrzące. Dla niektórych wyznacznikiem ubóstwa był także brak pieniędzy na takie dobra, jak opał, własne potrzeby, a nawet na samochód, uczestniczenie w życiu kulturalnym.

Ograniczenia, które Polakom kojarzą się z biedą, pokazują, że dla większości ubóstwo to nie tylko niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb, ale także egzystencja poniżej pewnego poziomu i bez określonego zabezpieczenia finansowego. Dla znacznej grupy już brak funduszy na wyjazdy wakacyjne świadczy o ubóstwie.

POSTRZEGANIE PRZYCZYŃ UTRWALANIA SIĘ BIEDY

Niezmiennie od lat za najważniejszy czynnik prowadzący do biedy Polacy uważają brak pracy (53%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazła się – wskazywana dużo częściej niż kiedyś, obecnie prawie tak często jak bezrobocie – niezaradność życiowa, bezradność w załatwianiu swoich spraw (46%). Nadal spora grupa respondentów uważa, że za swoją sytuację materialną odpowiedzialni są przede wszystkim sami zainteresowani. Ponad dwie piąte twierdzi, że powodem niemożności wyjścia z biedy jest alkoholizm (43%) i lenistwo (42%). Według co trzeciego respondenta (34%) w biedę wpędza człowieka choroba i kalectwo. Coraz mniej osób uznaje brak wykształcenia za czynnik przyczyniający się do biedy (obecnie 21%, czyli niemal o połowę mniej niż pięć lat temu). Mniej więcej co siódmy badany wskazywał na brak wsparcia ze strony państwa (15%) i niskie świadczenia emerytalno-rentowe (14%) jako prowadzące do ubóstwa. Tylko nieliczni winą za złą sytuację materialną obarczają rodziny, które nie wspierają swoich krewnych (5%) lub brak szczęścia (2%).

Tabela 4

Co, Pana(i) zdaniem, przede wszystkim decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wydostać się z biedy?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	I '97	I '99	VI '00	III '04	III '07	III '12
	w procentach (w nawiasach podano kolejność)					
Brak pracy, bezrobocie	58 (1)	67 (1)	79 (1)	79 (1)	53 (1)	53 (1)
Niezaradność życiowa, bezradność w załatwianiu swoich spraw	40 (3)	33 (4)	27 (6-7)	31 (4-5)	37 (4)	46 (2)
Alkoholizm	35 (4)	39 (2)	31 (5)	31 (4-5)	40 (2)	43 (3)
Lenistwo, niechęć do podejmowania pracy	31 (5)	25 (7)	20 (8)	18 (8)	35 (5)	42 (4)
Choroba, kalectwo	41 (2)	37 (3)	27 (6-7)	23 (7)	27 (6)	34 (5)
Brak wykształcenia, kwalifikacji zawodowych	26 (7)	32 (5)	35 (2)	38 (2)	39 (3)	21 (6)
Brak wsparcia i opieki ze strony państwa	20 (8)	20 (8)	34 (3)	35 (3)	24 (7)	15 (7)
Niskie emerytury, renty	29 (6)	31 (6)	32 (4)	27 (6)	22 (8)	14 (8)
Brak wsparcia i opieki ze strony rodziny, brak rodziny	6 (9)	5 (9-10)	3 (10)	4 (10)	3 (10)	5 (9)
Brak szczęścia, ślepy los	5 (10)	5 (9-10)	5 (9)	5 (9)	5 (9)	2 (10)
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wybrać trzy czynniki						

Na postrzeganie przyczyn ubóstwa wpływa ocena własnej sytuacji materialnej. Im jest ona lepsza, tym częściej badani wskazują na niezaradność życiową i lenistwo jako czynniki niemożności wyjścia z biedy. Respondenci dobrze oceniający własne warunki materialne najczęściej wymieniają je jako odpowiedzialne za utrzymywanie się tego problemu. Natomiast im niższy jest standard życia badanych, tym częstsze wskazywanie na bezrobocie, brak wsparcia ze strony państwa i niskie świadczenia emerytalno-rentowe.

Tabela 5

Co, Pana(i) zdaniem, przede wszystkim decyduje o tym, że niektórzy ludzie nie mogą wydostać się z biedy?	Wskazania respondentów określających własne warunki materialne jako:		
	złe	średnie	dobrze
	w procentach (w nawiasach podano kolejność)		
Brak pracy, bezrobocie	66 (1)	53 (1)	48 (3)
Niezaradność życiowa, bezradność w załatwianiu swoich spraw	32	45 (2)	52 (1)
Alkoholizm	42 (2)	43 (3)	44
Lenistwo, niechęć do podejmowania pracy	22	41	51 (2)
Choroba, kalectwo	36 (3)	36	31
Brak wykształcenia, kwalifikacji zawodowych	20	19	24
Brak wsparcia i opieki ze strony państwa	23	15	13
Niskie emerytury, renty	24	14	11
Brak wsparcia i opieki ze strony rodziny, brak rodziny	6	5	5
Brak szczęścia, ślepy los	4	2	2
Procenty nie sumują się do 100, ponieważ ankietowani mogli wybrać trzy czynniki			

Z danych Eurostatu wynika, że jeszcze kilka lat temu odsetek ludzi biednych w Polsce był zbliżony do średniej unijnej, przynajmniej uwzględniając relatywny próg ubóstwa, czyli wskaźnik powiązany ze standardem życia w danym kraju⁶. W 2009 roku właśnie Polacy najrzadziej twierdzili, że w ciągu trzech lat poprzedzających badanie zwiększyła się w kraju liczba ludzi biednych (uważało tak 61% Polaków i średnio 84% obywateli UE)⁷.

Jednak z drugiej strony Polacy postrzegali skalę biedy w Polsce jako większą niż mieszkańcy większości krajów UE. W Danii, Szwecji i Finlandii rzadziej niż co dziesiąty mieszkaniec uważał, że więcej niż 30% ludności ich kraju żyje w ubóstwie. W Polsce niemal co trzeci badany był przekonany, że liczba ubogich przekracza ten poziom (średnia dla 27 krajów UE – 21%)⁸. Powyższe dane pokazują, że Polacy oceniają rozmiar biedy w swoim kraju jako większy niż inni mieszkańcy UE, ale zarazem zauważają pewną poprawę.

Nasze badania dotyczące postrzegania ubóstwa potwierdzają, że w początkowym okresie członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej wzrósł optymizm w ocenie skali tego problemu. Tegoroczny sondaż pokazuje, że mimo pogorszenia się nastrojów społecznych opinie na ten temat się nie zmieniają. Natomiast dużo większy jest pesymizm Polaków co do najbliższych kilku lat i dużo częstsze obawy, że liczba ludzi biednych w naszym kraju będzie wzrastać.

Opracowała

Katarzyna KOWALCZUK

⁶ A. Szukielojć-Bieñkuńska, *Ubóstwo w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej – podstawowe fakty i dane*. Dostępne: http://www.atd.org.pl/IMG/pdf/Ubostwo_w_Polsce_na_tle_krajow_UE.pdf

⁷ Special Eurobarometer: Poverty and social exclusion. Dostępne: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_321_en.pdf

⁸ Tamże.

Tabela 1

		Czy dużo jest dziś w naszym kraju ludzi naprawdę biednych? Ilu biednych przypada, Pana(i) zdaniem, na stu mieszkańców Polski?		Liczba osób
		Średnia	Odchylenie standardowe	
Ogółem		29,79	20,61	827
Płeć	Mężczyźni	27,15	20,20	413
	Kobiety	32,42	20,70	414
Wiek	18-24 lata	27,09	19,49	114
	25-34	29,43	19,55	174
	35-44	29,90	19,65	135
	45-54	30,36	22,21	136
	55-64	31,28	21,48	155
	65 lat i więcej	30,21	21,36	113
Miejsce zamieszkania	Wieś	28,43	19,78	298
	Miasto do 20 tys.	28,41	22,48	137
	20-100 tys.	30,90	19,87	160
	101-500 tys.	32,61	20,66	133
Wykształcenie	501 tys. i więcej mieszk.	30,17	21,38	98
	Podstawowe	33,93	22,26	142
	Zasadnicze zawodowe	31,57	21,53	217
	Średnie	28,66	19,93	307
Grupa społ.-zaw. pracujący	Wyższe	25,93	18,29	162
	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	25,09	18,56	95
	Średni personel, technicy	24,84	17,63	41
	Pracownicy adm.-biurowi	35,95	22,22	48
	Pracownicy usług	28,06	19,40	36
	Robotnicy wykwalifikowani	27,54	20,01	99
	Robotnicy niewykwalifik.	30,52	22,30	40
	Rolnicy	26,77	20,35	50
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	26,60	17,64	43
	Renciści	28,25	22,66	57
	Emeryci	32,79	22,06	158
	Uczniowie i studenci	28,06	19,40	66
	Bezrobotni	35,68	20,83	50
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	37,58	18,11	43
	inst. państw., publicznej	29,40	19,60	104
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25,91	20,79	78
	sekt. pryw. poza rolnict.	27,35	19,30	212
	prywatnym gosp. rolnym	27,66	21,10	51
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	36,65	22,57	106
	501-750	32,99	19,00	108
	751-1000	29,91	20,21	136
	1001-1500	28,44	21,14	155
	Powyżej 1500 zł	23,97	17,73	147
Ocena własnych war. mater.	Złe	39,11	23,74	118
	Średnie	31,04	20,63	384
	Dobre	24,93	17,87	325
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31,33	23,07	47
	Raz w tygodniu	29,45	19,80	387
	1-2 razy w miesiącu	30,94	21,72	148
	Kilka razy w roku	28,39	19,35	174
	W ogóle nie uczestniczy	31,60	23,89	72
Poglądy polityczne	Lewica	29,73	20,52	154
	Centrum	29,08	19,86	260
	Prawica	28,13	21,35	251
	Trudno powiedzieć	33,56	20,43	162

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższych kilku lat ludzie naprawdę biednych będzie w Polsce:				Liczba osób
		więcej niż obecnie	tyle samo	mniej niż obecnie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		75	15	6	4	1014
Płeć	Mężczyźni	72	16	8	4	483
	Kobiety	77	14	5	4	531
Wiek	18-24 lata	67	18	11	4	127
	25-34	74	15	7	4	208
	35-44	74	17	5	4	160
	45-54	77	14	7	3	166
	55-64	79	13	5	3	189
	65 lat i więcej	75	13	4	7	164
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	15	5	6	384
	Miasto do 20 tys.	71	18	6	4	154
	20-100 tys.	81	12	6	1	196
	101-500 tys.	76	14	7	2	169
	501 tys. i więcej mieszk.	70	16	10	5	111
Wykształcenie	Podstawowe	79	11	4	6	198
	Zasadnicze zawodowe	78	12	6	4	263
	Średnie	73	15	7	4	356
	Wyższe	69	21	8	2	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	66	22	9	3	119
	Średni personel, technicy	70	20	10		45
	Pracownicy adm.-biurowi	76	10	6	9	54
	Pracownicy usług	68	23	7	2	44
	Robotnicy wykwalifikowani	80	12	4	4	113
	Robotnicy niewykwalifik.	75	11	9	4	50
	Rolnicy	72	9	12	7	64
Pracujący na własny rach.	80	17	3		47	
Bierni zawodowo	Renciści	76	12	5	6	74
	Emeryci	78	13	3	6	216
	Uczniowie i studenci	63	26	8	3	74
	Bezrobotni	81	10	7	1	56
	Gospodynie domowe i inni	81	9	7	3	57
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	18	8	3	128
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	76	15	7	2	92
	sekt. pryw. poza rolnict.	73	17	6	4	241
	prywatnym gosp. rolnym	70	9	14	7	62
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	84	7	6	3	132
	501-750	82	11	8		123
	751-1000	74	15	6	5	161
	1001-1500	75	20	3	2	188
	Powyżej 1500 zł	67	19	11	2	170
Ocena własnych war. mater.	Złe	83	9	3	5	146
	Średnie	76	14	5	5	476
	Dobre	70	18	10	3	392
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	86	8	6		59
	Raz w tygodniu	74	14	6	6	487
	1-2 razy w miesiącu	80	14	4	2	178
	Kilka razy w roku	70	18	9	3	205
	W ogóle nie uczestniczy	73	17	6	3	84
Poglądy polityczne	Lewica	72	20	7	1	176
	Centrum	76	15	7	2	303
	Prawica	71	16	8	6	299
	Trudno powiedzieć	80	9	4	7	236